

názory & vzdělávání

Online školství: revoluce, ne evoluce

Jaroslav Poláček

Policy Paper č. 1/2020

názory & vzdělávání

Shrnutí situace

Naše školy se staly nositelem revoluční změny. Tisíce rodičů, žáků, pedagogů se v těchto dnech učí velmi intenzivně používat digitální technologie. Svoji zkušenost z tohoto období budou chtít využívat v budoucnu a výrazným způsobem posunou digitalizaci v celé České republice.

To, jakým způsobem právě teď pracujeme s digitálními technologiemi během posledních týdnů, které trávíme v karanténě a po které budou uzavřeny naše školy, přinese dalekosáhlé změny. Nouze naučila Dalibora housti, nás naučila využívat online nástroje. Hybným motorem byli a jsou v první řadě nadšení učitelé a dobrovolníci, kteří v neuvěřitelném tempu nastartovali erudované podpůrné projekty pro všechny, kteří pochopili, že s emailem si vážně nevystačí. Zapojili se lidi, kteří mají zkušenosti s online domácí výukou. Vznikly nové weby, poradenská místa, help desky. Využili je další pedagogové, ale také rodiče, kteří nechtějí, aby online výuka probíhala tak, že děti dostanou velké množství domácích úkolů, které s nimi rodiče musí de facto vypracovat.

Žádná rodina nebyla připravena na týdny trvajícím model, kdy jeden z rodičů musí převzít roli domácího učitele, a přitom ještě zvládat své povolání. Ideálně bez jakékoliv změny kvality práce. Tlak rodičů je důvodem, proč veškeré příklady, které se objevily na internetu a které poukazyvaly na to, že je možné děti učit jinak než jen ukládáním úkolů, získaly zaslouženou pozornost rodičů. S jistou nadsázkou se dá říct, že metody výuky, které postupně nasazovaly vysoké školy najednou masivně zkoumají střední a základní školy.

Právě rodiče vytvářejí další tlak na pedagogy, aby podobné metody výuky zavedli i na svých školách. Pouhé tři týdny stačily, aby desítky škol přešly kompletně na řešení online výuky která nabízí Google či Microsoft, anebo jiné platformy. Protože nic nenaznačuje, že by se školy otevřely po Velikonocích, tlak i tempo implementace bude narůstat. Do procesu začínají vstupovat už i zřizovatelé škol. Zejména starostové vnímají potřebu ulevit rodičům a tlačí na školy, aby opět učily, nejen posílaly a opravovaly úkoly.

Žáci, kteří projdou touto zkušeností budou úplně jinak přistupovat k dalším možnostem vzdělávání prostřednictvím internetu nebo podobné online výuce. Dochází k neuvěřitelně rychlému proškolení stovek až tisíců lidí, kteří získají návyky jiného typu práce. Každý rodič dnes učí své děti a sebe, jak pracovat v rámci homeoffice. Tyto praktiky pravděpodobně nikdo po karanténě nezapomene. Připomíná to trochu zátěžový test ze zábavné show „Ano, šéfe“ - školy samozřejmě využívaly elektronické komunikační prostředky a různou mírou informovaly rodiče nebo žáky například o prospěchu, ale teď je online platforma tou jedinou možností, a ne doplňkovou luxusní funkcí. Ministerstvo školství v úvodu svých doporučení píše: „Nikým neplánovaná a

názory & vzdělávání

nechtěná situace uzavření škol pro prezenční výuku představuje kromě značných obtíží i příležitost skokově zvýšit schopnosti učitelů a žáků využívat digitální technologie k podpoře učení." Mimořádně první kapitola dokumentu MŠMT je nazvaná „Komunikace je základ“. Výstižné.

Analýza

Proč výuka online

Představte si učitele, který první týden mailem zadal úkoly pro 200 žáků, které má na starost. Logicky mu přijde 200 odpovědí, které musí roztřídit, evidovat, oznámkovat. Problém je, že dostal řadu doplňujících dotazů, které by normálně vyřídil ve třídě, ale tady se opakovaly. Pedagog tak musel odpovídat každému. Navíc se mnohdy ptali rodiče... Dal bych takovému přístupu týden, maximálně dva.

Některé školy měly zavedené své systémy. Ty mohly pomoci s evidencí a komunikací, ale pořád to není výuka, ale jen zadávání úkolů s lepší logistikou agendy kolem nich.

Jednoduše řečeno, školy se ocitly na různé startovní čáře, ale cíl mají společný - zavést nástroje pro online výuku, ne pouze pro evidenci známek a úkolů. Již citované MŠMT uvádí: „Zvažte aktuální možnosti učitelů, žáků i rodičů v konkrétní škole. Respektujte existující podmínky školy a rodin. Sdílejte pozitivní zkušenosti jednotlivých učitelů a škol s výukou na dálku. Využijte svých kontaktů, sledujte internetové stránky MŠMT nadalku.msmt.cz a další průběžně aktualizované informační zdroje, např. Národního pedagogického institutu, konzultujte s metodiky ve Vašem kraji. Využívejte specializované portály, například Učíme Online, programy České televize UčíTelka, Odpoledka, Škola doma pro přípravu na přijímací zkoušky, program ČT edu s několika tisíci krátkých videí pro jednotlivé vyučovací předměty, programy Českého rozhlasu, Metodický portál RVP.cz a další.

Zdroje pro online výuku neustále přibývají. Sdílejte své zkušenosti, rozšiřujte informace o novinkách mezi institucemi, kolegy i rodiči.”¹

Zavedení online výuky se opět uleví učitelům, žáci a studenti budou mít jasnější rozvrh dne a poleví tlak na zavádění dalších pravidel, které souvisí s prací doma - protože i tahle schopnost se kupodivu musí naučit a velmi náročná na vnitřní disciplínu.

Ondřej Kania, výkonný ředitel společnosti JK Education a zřizovatel Pražského humanitního gymnázia a dvou amerických škol v Česku, napsal: „Slyšel jsem již o školách, které studentům tisknou stránky z učebnic a dávají jim k nim písemné zadání a vyžadují po nich, aby si doma tiskli různé materiály apod. Nebo jim posílají stránky z učebnic, které

¹ Viz <http://sdv.msmt.cz/doporucene-postupy-pro-skoly-v-obdobi-vzdelavani-na-dalku>

názory & vzdělávání

se mají naučit s tím, že je z toho za měsíc vyzkouší, nebo si s nimi dají v průběhu karantény sraz mimo školu a vyzkouší je osobně. To skutečně není udržitelný způsob jakým realizovat virtuální výuku. Obzvláště pokud tato situace bude trvat měsíc či déle.”²

Doporučení

Kde najít pomoc?

Rčení říká, že pomocnou ruku najdeš na konci svého ramene. Tady to ale není žert. Důležitou roli mohou sehrát učitelé informatiky. Mnozí ředitelé skutečně mají experta ve své škole. Pokud ne, je možné využít například těchto portálů.

Učíme online

Specializovaný portál, který shromáždil expertní dobrovolníky, kteří pomáhají zdarma. „Chceme v těchto nelehkých dnech pomoci vám, našim školám, s online výukou, proto naše komunita expertních dobrovolníků spustila projekt Učíme online.”³ Přehledný, jasný a srozumitelný web a komunita lidí kolem něj už obsloužila zhruba 150 škol. Za zmínku stojí, že stránky se nezaměřují jen na učitele, ale i rodiče a žáky.

Adresa: www.ucimeonline.cz

Virtuální škola

Projekt „Virtuální Škola je platformou mezinárodních škol American Academy, jejíž ambicí je sdílet know-how a zkušenosti v oblasti organizace a řízení virtuální výuky. Naše tři školy v Praze, Brně a Bratislavě úspěšně přešly na koncept virtuální výuky a jsme připraveni takto fungovat, i když se dnešní mimořádná situace nezlepší, až do konce školního roku.”⁴

Portál funguje jako znalostní platforma, která řeší i věci, které vlastně zůstávají poněkud stranou - například otázky bezpečnost studentů na síti.

Adresa: <https://virtualniskola.americanacademy.com/>

Konkrétní programy pro online výuku

Je dobrou zprávou, že odborné platformy jsou technologicky neutrální. Přesto z nich zřetelně vystupují programy, které jsou spojeny s firmou Google a Microsoft - Google Classroom a MS Teams. Níže uvádíme pár tipů na videokurzy, které seznamují se základními postupy práce. Vybrali jsme takové série videí, které jsou stručné, ale zároveň kvalitní a pochopitelné.

² Viz <https://www.facebook.com/kania.ondrej/posts/10216733177057435>

³ Viz www.ucimeonline.cz

⁴ Viz <https://virtualniskola.americanacademy.com/>

názory & vzdělávání

G Suite

G Suite (dříve Google Apps) je balík online aplikací (pošta, kalendář, sdílený disk, dokumenty, videohovory), který vám umožní pracovat kdekoliv a z libovolného zařízení. Školy nebo neziskové organizace mají možnost využívat G Suite zdarma. Přehledné zasvěcení do balíku služeb a zprovoznění a využití Google Učebny (Google Classroom) najdete na: <https://events.withgoogle.com/cz-usnadnete-si-praci-z-domova/>. Videá mají jen několik minut.

Google Classroom

Google Classroom je webová služba dostupná zdarma. Je určena školám, učitelům a žákům. Umožňuje vzdálenou podporu výuky, komunikaci, sdílení materiálů, zadávání úkolů a známkování prací. Na této adrese uvidíte videa, která přiblíží základy práce s touto službou.

<https://www.tybrdo.cz/informatika/8-jednoduchych-kroku-jak-vyuzit-google-classroom-pro-vzdalenou-vyuku>

Google Hangouts

Neměli bychom zapomínat, že prvním krokem není implementace programů, ale to, že dnes řada lidí je poprvé na videokonferenci. Tohle video je základ toho, jak můžeme videohovoru využít - www.youtu.be/z7lKE_YlanY.

Microsoft Teams

Program MS Teams nejsou určeny pouze pro školy, ale obecně pro týmovou práci. Mnoho škol využívá technologie firmy Microsoft a jejich EDU licencí určených pro vzdělávací sektor, proto je pro ně MS Teams logickou volbou. Základní pohled na tuto možnost můžete najít na: <https://github.com/cesko-digital/p-ucime-online/wiki/microsoft-teams>

Stejně jako u Google začíná cesta přes G Suite, pro nastavení prostředí Microsoft je třeba zavést Office 365.

Srovnání a další platformy

Očima studentů můžete posoudit obě platformy (Google a Microsoft) třeba na:

<https://www.ucimeonline.cz/informace/Pro-studenty-a-zaky>

Nástrojů na online konference existují desítky, stovky. Ty nejnámější najdete v této tabulce, která obsahuje řadu informací o tom, kolik lidí se může připojit, ceně a pod. Srovnání komunikačních nástrojů připravil časopis Lupa.cz.

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1KVkFFS-3shmvryQS_hGwXy05oMapsFoi1W42fMBHh1g/edit

názory & vzdělávání

Obsah je králem

Je neuvěřitelné, kolik aktivit, které nabízejí kvalitní obsah se na internetu objevilo. Tohle není zdaleka vyčerpávající výčet všech kvalitních možností, ale začátek neuvěřitelně zábavné cesty za poznáním.

ČT edu

Tisíce videí pro chytrou zábavu i vědu. Přehledný, informačně neuvěřitelně rozsáhlý archiv. Rozhodně zaplní kvalitním obsahem jakoukoliv karanténu.

Adresa: <https://edu.ceskatelevize.cz/>

Khan academy

Khan Academy je nezisková organizace typu registrovaná v USA, která už několik let připravuje vzdělávací kurzy. Nenechte se zmást grafikou a obrázky - českých kurzů na webu najdete spousty.

Adresa: <https://cs.khanacademy.org/>

Akademie věd - věda na doma

Projekt českých vědců nemůže zůstat stranou tohoto výčtu. Nechybí mu zábavnost, ani srozumitelnost.

“Pod hashtagem #veda_na_doma budeme společně s ústavy #AVČR po dobu nastalé hygienicko-epidemiologické situace pravidelně každý den publikovat příspěvek s tipem na domácí pokusy, časopisy, online výstavy i e-zdroje.”

https://www.facebook.com/hashtag/veda_na_doma?epa=HASHTAG

Adresa: <https://www.facebook.com/akademieved/>

Odpovědné občanství

Tento vzdělávací web připravili zástupci Masarykovy univerzity, CEVRO a Konrad-Adenauer-Stiftung v České republice. Zdarma tam najdete publikace i jednotlivé lekce ke stažení pro výuku občanské výchovy (případně základů společenských věd). Takže pokud si nevíte rady, jak interaktivně nabídnout žákům možnost dozvědět se něco o politických stranách, demokratickém systému nebo ústavních institucích, případně o všech státních svátcích, tak tento web určitě navštivte. Navíc se připravují další publikace.

Adresa: odpovedneobcanstvi.cz/ke-stazeni

názory & vzdělávání

Místo závěru

Online výuka může být pozitivním impulsem pro celý vzdělávací systém. Změnou bezesporu náročnou – bez vzdělávání učitelů, rodičů a žáků to nepůjde. Učit se dnes musí všichni. Žádný nástroj ale není bez rizik. V tomto případě bychom neměli zapomínat na bezpečnost. Na ochranu našich dětí a jejich osobních dat. Nezapomínejme, že naše elektronické působení na síti zanechá digitální stopu. Nové systémy mohou teď odvést skvělou službu, ale taky se mohou stát zlým pánem. To nikdo nechce.

Druhým rizikem je to, že technologie může spojovat, ale i rozdělovat. Na ty, kteří umí v digitálním světě pracovat a žít, a na ty, kterým to je prostě cizí nebo na to například nemají peníze. Říká se tomu „digital divide“. I na to bychom měli velmi intenzivně myslet.

Nové komunikační rámce budou mít vliv na to, jak používáme technologie v každodenním životě. E-Government se nyní může stát realitou a probrat se ze svého letitého spánku. I velmi „konzervativní“ instituce dnes řeší autentizaci a autorizaci uživatelů a ti chápou, že se musí naučit postupy, které by si jim před měsícem nikdo netroufl ani nabídnout. Pokud teď architekti veřejné správy nezaspí, může se vyřešit víc věcí než roky „běžného“ provozu.

Ukazuje se, že pokud bude online výuka možná, tak se uvolní cesta pro zvýšení kvality vzdělávání v některých, zejména vyloučených oblastech. A to je výzva, která za to stojí.

Zdroje:

<https://www.ucimeonline.cz>

<http://sdv.msmt.cz/doporucene-postupy-pro-skoly-v-obdobi-vzdelavani-na-dalku>

<https://cs.khanacademy.org/>

<https://edu.ceskatelevize.cz/stupen-vzdelani/2-stupen-zs>

https://events.withgoogle.com/cz_-usnadnete-si-praci-z-domova

názory & vzdělávání

O autorovi:

Jaroslav Poláček byl šéfem odborné komise pro informační a komunikační prostředky a analytického oddělení v KDU-ČSL, později předsedal komisi se stejným zaměřením v TOP 09 (do roku 2017). Je autorem studie o e-governmentu v ČR (2017). Působí jako senior analytik politického institutu TOPAZ, z.s.

Editorka publikační řady: Mgr. Lucie Tungul, M.A., PhD.

Ke stažení dostupné na: <http://www.top-az.eu/ke-stazeni>

TOPAZ a Konrad-Adenauer-Stiftung nenesou žádnou odpovědnost za fakta či názory vyjádřené v této publikaci. Názory publikované v této studii se nemusí shodovat s názory TOPAZu a Konrad-Adenauer-Stiftung. Plná zodpovědnost za názory leží na autorovi publikace.